

L'Esquella de la Torratxa

Any XLI : Número 2116

15 cèntims = Atrassats 30

Barcelona, 1 d'Agost de 1919

EL FUMADOR DESESPERAT

—No hi ha més: jo haig de fumar una cosa o altra.

Vapors TAYÀ

Servei bisetmanal entre BARCELONA i GÈNOVA per vapors rapidíssims de gran luxe

VAPOR CAPITÀ REVUELTA

SORTIDES. — De Barcelona: Els dimecres a la 1 de la tarda. — De Gènova: Els dissabtes a la 1 de la tarda

Gran confort - Servei restaurant de primer ordre - Concert en els menjars - Perruqueria - Manicura - Quartos de bany, & &

VAPOR TERESA TAYÀ

SORTIDES. — De Barcelona: Els dissabtes a les 7 de la tarda. — De Gènova: Els dimecres a les 7 de la tarda

Per a informes dirigir-se a les oficines

FILLS DE JOSEP TAYÀ, S. en C.

Josep A. Clavé, 2. — Telèfons 841-A., 3026-A., 5506-A., 5507-A. — BARCELONA

EN MADRID: Conde Xiquena, 8   EN GÈNOVA: Carpi & Figli (Portici Vittorio Emmanuele)

Soler i Torra Germans

BANQUERS

VALORS - GIROS

CANVI - CUPONS

BANCA

Venem Marcs, Coronas, Rubles
- Bitllets d'anticipo, a preus limitats - Negociem els cupons Amortitzable 5 per 100, venciment 15 agost pròxim - Ens encarreguem de canviar els títols del deute Amortitzable 4 per 100

Rambla d'Estudis, 13 i Bonsuccès, 1

CAÇADORS!

Les millors espadenyes més ben construïdes, sòlides i còmodes, per a caça, camp i tennis, són les que fabrica la casa

BORNAS Hospital, 24, ent.
BARCELONA

Vendes al engròs i a la menuda - Expedicions a províncies

El mejor disolvente de los uratos
Asepsia de las vías urinarias
Óxidos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Rifus
Gota

UROMETINA
LAMBLOTTE HERMANOS
Urotropina - Hexametileno tetramina - Formalina

PLAZA
toneto expli-
cativo. Muestras
a los señores médicos
Agte gen.: S. NAVARRO
Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

CALÇATS A PREUS DE FABRICA

MODELS DE GRAN NOVETAT
MODELS PRÀCTICS PER A PEUS DELICATS

**CALÇATS FINS
I ECONÒMICS
DE TOTA MENA**

LA FRANCO ESPAÑOLA
ESCUDILLERS, 25
BARCELONA

VENDES AL ENGROS I AL DETALL

EDEN CONCERT

MUSIC-HALL DE PRIMER ORDRE - Tots els dies grans espectacles a les 3 1/2, tarda i a les 9 1/2 nit

Gran èxit **EGMOND D'BRIES**

COMTE DEL ASSALT, 12

:: TELÉFON NÚM. 3332 A. ::

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Llibreria Espanyola-Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes., Estranger, 5

CRONICA

CRITS ...

COTA Catalunya és un crit. Oh, no, res de cops de falç, ni de veus de Marsellesa. Es un crit que no pena cap bàndol, ni fa remoure als socis de cap lliga; és un crit de colla que fa broma, de gramofon que recull tot

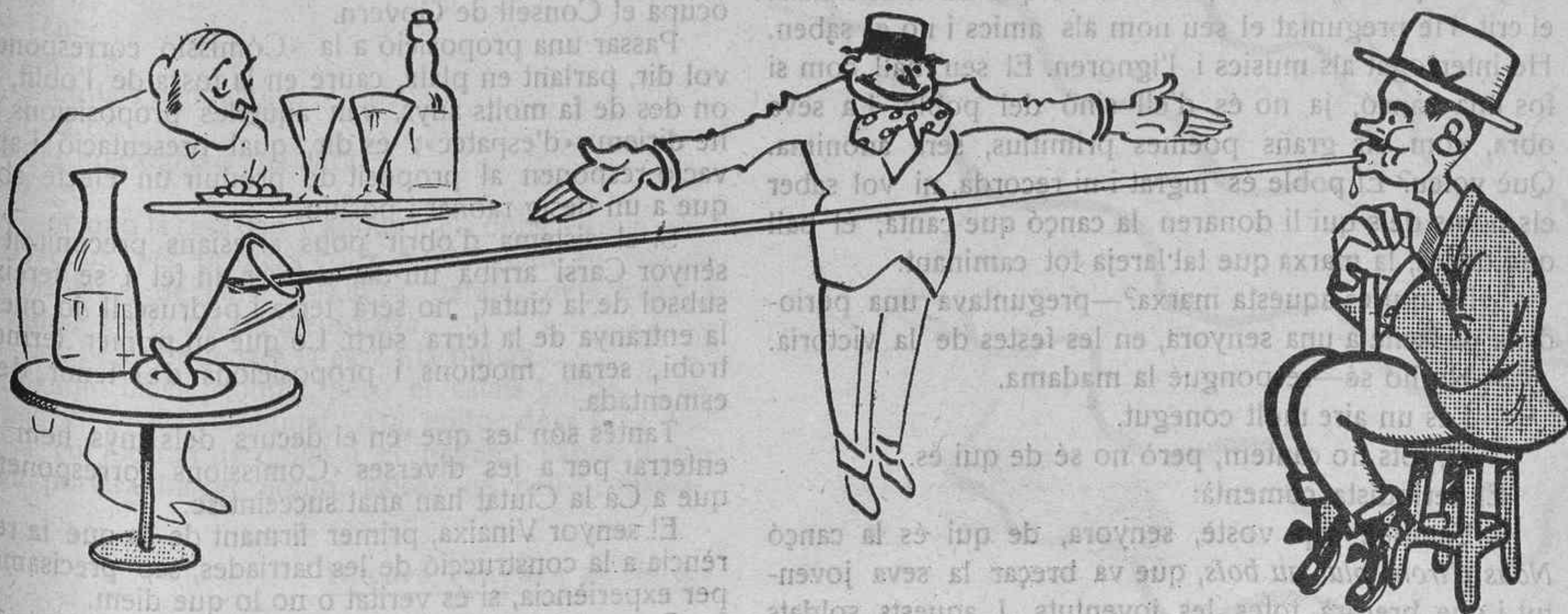
lo que sent; de raspes que saben lo que es porta en la moda dels crits; d'estudiants que repeteixen el darrer acudit, l'últim comble i el crit que ara se crida. Se sent pels balls, s'escolta per tots els envelats de Catalunya, ho repeteixen tots els instruments populars, ho llencen totes les veus de Catalunya: *Hi ha cap pell de conill!*

Cada terra fa sa guerra; cada poble té el seu art i les seves cançons, i la seva política i les seves virtuts i els seus vicis. Cada terra i cada poble té els seus crits, car la gola també és nacionalista. Pels carrers d'Andalusia se escolten els crits dels venedors de clavells i d'aufàbrega;

pels de Madrid els dels ínfims marxants de coses incoherents i miserioses; a Barcelona el crit del carrer és mercantil. Qui compra tal cosa, qui ven tal altre. Passa el drapaire, l'adoba paraigües, el corredor ambulant de robes de fil. Passa aquest home, esdevingut immortal, que compra pells de conill. Ell compraria panyos, vins, ferro, i ho portaria a França, o bé organitzaria una expedició a Orient, però amb portamonedes exhauste, mercadeja solament les despulles de les cuines. Bon català, ho aprofitat tot. De les pells cunilleres treu pa i treu diner. Qui sap si amb les grotesques pells dels conills casolans farà fortuna, i arribarà a posar magatzem de cuiros i servir un «rastaquere», un «gratacueros», amb auto, llotja al Liceu, torra a Sarrià, i «quinta» a Viladrau o Caldetes.

Ara, aquest home, ha extès per tota Catalunya el seu rètol líric, mercès a la pensada de l'autor del fox-trop anomenat «Crits», on les notes que subratllen el repiqueteig típic són les del: *Hi ha cap pell de conill...* A l'«Iris», a la «Bohemia», als envelats de totes les viles catalanes, quan arriba el crit els balladors se deturen i canten: *Hi ha cap pell de conill!* Si el sentíssin la gent anticatalana se preguntarien si aquesta era la Catalunya esquerra i subversiva. I perquè no?

... La Marsellesa o l'Himne de D. Jaume, bé se pot cantar fent broma. Catalunya fa com aquell amic nostre, filòsof i home excepcional que quan escrivia en un setmanari desguitarrat i obscè, responia als sorpresos per les seves alegres escritures: «Ja veureu, si dic que he

—Què beus aquí amb aquesta palla tan llarga?

—Noi, el metge m'ha recomanat, sobretot, que m'aparti de l'absenta.

—Au, home,... no som amics?... Deixa'm donar una pipada.

descobert la veritat i no faig una mica de broma, la gent se pensarà que estic guillat». Catalunya ha de fer també una mica de broma per a que no's creguin, amb tants sindicalismes i catalanismes que està guillada. *Hi ha cap pell de conill!* neutralitza . . . . .

Jo he pensat, ademés, en l'home que ha musicalitzat el crit. He preguntat el seu nom als amics i no el saben. He interrogat als musics i l'ignoren. El seu ball, com si fos una cançó, ja no és d'ell sinó del poble. La seva obra, com els grans poemes primitius, serà anònima. Què voleu? El poble és ingrati i ni recorda, ni vol saber els noms dels qui li donaren la cançó que canta, el ball que dança, la marxa que tal'lareja tot caminant.

—¿De qui és aquesta marxa?—preguntava una periodista parisenc a una senyora, en les festes de la victòria.

—No ho sé—respongué la madama.

—I és un aire molt conegut.

—Sí, tots ho cantem, però no sé de qui és.

El periodista, comentà:

—Tampoc sap vostè, senyora, de qui és la cançó *Nous n'irons plus au bois*, que va breçar la seva joventut i que breçarà totes les joventuts. I aquests soldats que passen, també ignoren l'autor de la cançó que els ha acompanyat durant la guerra, de *La Madelon*.

Així l'autor de *Hi ha cap pell de conill!*... Ha donat un crit a la pàtria, percebrà la jòia d'escoltar-lo per tots els carrers de totes les viles i ningú sabrà el seu nom. Serà el darrer trovador de Catalunya.

PARADOX

MUNICIPALESCA

Un greu problema resolt

En la darrera sessió,—darrera a l'hora en que és escrita la present nota,—aprovà el Consistori una proposició encaminada a la construcció, a càrrec de l'Ajuntament, d'unes quantes barriades suficients a contindre els nuclis d'habitants necessaris a descongestionar l'aglomeració de la població actual, i a determinar ademés una rebaixa en els preus dels lloguers.

Subscriuen la proposició de referència els senyor Vinaixa, Gambús, Companys i Giralt.

En el document recomanen els al·ludits senyors s'acolleixi el Municipi, per a menar el plan a terme, al règim de Cases Barates.

Proposen, finalment, que s'alci al fi esmentat un emprèstit, qual amortització i pagament d'interessos estaria garantit amb el producte de lo que paguessin els futurs propietaris.

Que se nomeni una Comissió especial encarregada de l'assumpte, impulsant, a l'efecte, la reforma i execució del projecte.

La proposició—no cal dir-ho—ha passat després d'aprovada a la Comissió corresponent «per a el seu estudi». La Comissió corresponent, és en el cas qui ens ocupa el Consell de Govern.

Passar una proposició a la «Comissió corresponent» vol dir, parlant en plata, caure en la fossa de l'oblit, lloc on des de fa molts anys, van aquelles proposicions que ne diríem «d'espatec»; és dir, qual presentació i aprovació responen al propòsit de produir un efecte abans que a un desig raonat i positiu.

Sí el sistema d'obrir pous artesianos preconitzat pel senyor Carsí arriba un dia a ésser un fet i se fereix el subsol de la ciutat, no serà terra i pedruscall lo que de la entranya de la terra surti. Lo que en primer terme se trobi, seran mocions i proposicions del tenor de la esmentada.

Tantès són les que en el decurs dels anys hem vist enterrar per a les diverses «Comissions corresponents» que a Cà la Ciutat han anat succeint-se.

El senyor Vinaixa, primer firmant de la que fa referència a la construcció de les barriades, sap precisament, per experiència, si és veritat o no lo que diem.

Respecte de l'acert de la proposició, són figures d'un altre paner.

Que se facin les coses, que se lloguin en comptes de

vendre-les i que sigui l'Ajuntament mateix l'encarregat d'administrar-les.

Els estadants que les ocupessin haurien resolt el problema de l'habitació a bon preu.

Segurs estem de que no n'hi hauria un de sol, que essent cosa del Municipi s'avingués a pagar el lloguer.

JUST

A CAU... D'ORELLA

Americanització

A la Plaça de Catalunya se li ha dit la plaça dels bancs. Allí el Banc Arnús, i l'Alemanys, i el del Rio de la Plata, i l'Hispano-Americà, i el del Canadà... Ja no hi cabien i sobrexiren de la plaça, marxant cap el Passeig de Gràcia, el de Barcelona i el *London County*. Ara el carrer de Pelai ne tindrà el seu.

Cap carrer com el de Pelai més adequat per a ésser carrer bancari, car es per a mi la nostra Quinta Avinguda. La Rambla és la tradició, el Passeig de Gràcia l'època de l'Exposició; l'aixampli, la ciutat nova; el carrer de Pelai, la ciutat moderna. Pot ésser de Londres o de New-York. De París mai. Té un ferrocarril, línia central de tramvies; bars americans; dentistes americans; botigues de cuinar i d'específics i de gramòfons; se diu «Old England» el seu més gran magatzem, i a la nit, l'omplen els lletrers lluminosos. Li mancava un banc, ianqui, naturalment, perquè al carrer de Pelai no podia ésser de cap altra nacionalitat, i ja el té.

Comuniquem la nova, fent de reporters, i oferim als rotatius l'informació. Can Damians, tota la casa, ha estat adquirida pel «New-York National Bank». Més carrer ianqui; més semblança de Quinta Avinguda.

Però els propietaris s'han resistit molt a vendre la casa. Però ara per ara, ianqui contra català, triunfa el ianqui.

—Quant vol?

—Tant.

—Està bé.

—Amb tals condicions.

—Està bé.

—Però n'exigeixo una altra.

—Digui.

—Junt amb la casa han d'adquirir els objectes que ven.

El ianqui, per primera volta dubta. ¿Què en farà de tanta bisuteria, de tanta ceràmica barata, dels trajos i dels vanos? Però no se atemoritzà.

—Està bé. Me quedaré la casa i la botiga.

El ianqui havia triomfat, però el català també. L'un feia negoci; i l'altre, voluntat. Ara, enlloc de la bola lluminosa, col·locaran un dollar i el gegant, l'abominable gegant, portarà barret flonjo, calces de pell i revòlver.

Encara l'«avara povertà»

La nostra Barcelona, decididament, és una ciutat de ral. Recordeu l'inauguració del Royal, salons d'opereta, terrassa senyorívola i preus forts. Un cafè dos rals; una copa de conyac, dugues pessetes. La gent mirava, admi-

rava i passava de llarg. Als tres dies el cafè anava a trenta cèntims.

El Principal-Palace ha estat el Royal de les «varietés». Luxe, bon gust, l'élite dels artistes parisiencs, Mallol, la Mistinguet, la Turcy... Podíem parlar amb vanitat del nostre Folies, i del nostre Olímpia. I la butaca a set pessetes. I l'entrada de passeig i al bar, dues pessetes.

Bé: tres chic. Però la gent rondinava: Dues pessetes per a entrar al bar, quan a l'«Eden», quan a l'«Alcázar»... El «Principal» s'omplia, però se seguia rondinant. Finalment, els propietaris han decidit obrir una comunicació directa entre el carrer i el bar, sense passar pel teatre. Ja

DANÇARINES ESPANYOLES

Pastora Imperto.

estan inaugurades les obres i fet el pressupost; cinquanta mil pessetes.

Els habituals descriuen, meravellats lo que serà la petita foradada.—Serà com un metro, un petit metro.

I com que l'entrada al bar enlloc de dues pessetes costarà dos rals, afegeixen.

—L'entrada anirà a dos rals el metro.

Barcelona, era una ciutat de ral. Recordem el cas del «Royal». Ara és ja una ciutat de dos rals.

L'ànec i la Margarida

El pare és llenyater, la mare fa feines de totes menes i és d'ells la caseta on viuen. Sembla que tot hauria d'anar bé; però no hi va.

El matrimoni té tres criatures, dues nenes i un xicot; aquest és el caganius. El pare, de bon matí, agafa la destral i una corda i el cistell amb la minestra i ix. Després la mare arranja l'aviram i els co-

nills, deixa anar l'ànec que mataran per la festa major i desperta a la noieta gran.

—Margarida! Margarida!

—Què voleu, mare?

—Lleva't.

La mosseta, adormissada, es posa el gipó i les faldilles i, nua de peus i cames, compareix.

—Posa't les espadenyes, descarada!

—Ja va.

—Ara, rentat la cara, bruta!

I la nena es plonja en un gibrell.

Aleshores la mare amenaçant-la amb un esclaridor, al qual manquen més pues que dents en una boca de vella, li diu:

—Vina, que et pentinaré!

Però la filla, que sap d'estiragassades, de cabells arrencats i d'esgarrapades a la pell del cap, fa:

—No, mare, no; aneu. Ja em pentinaré jo.

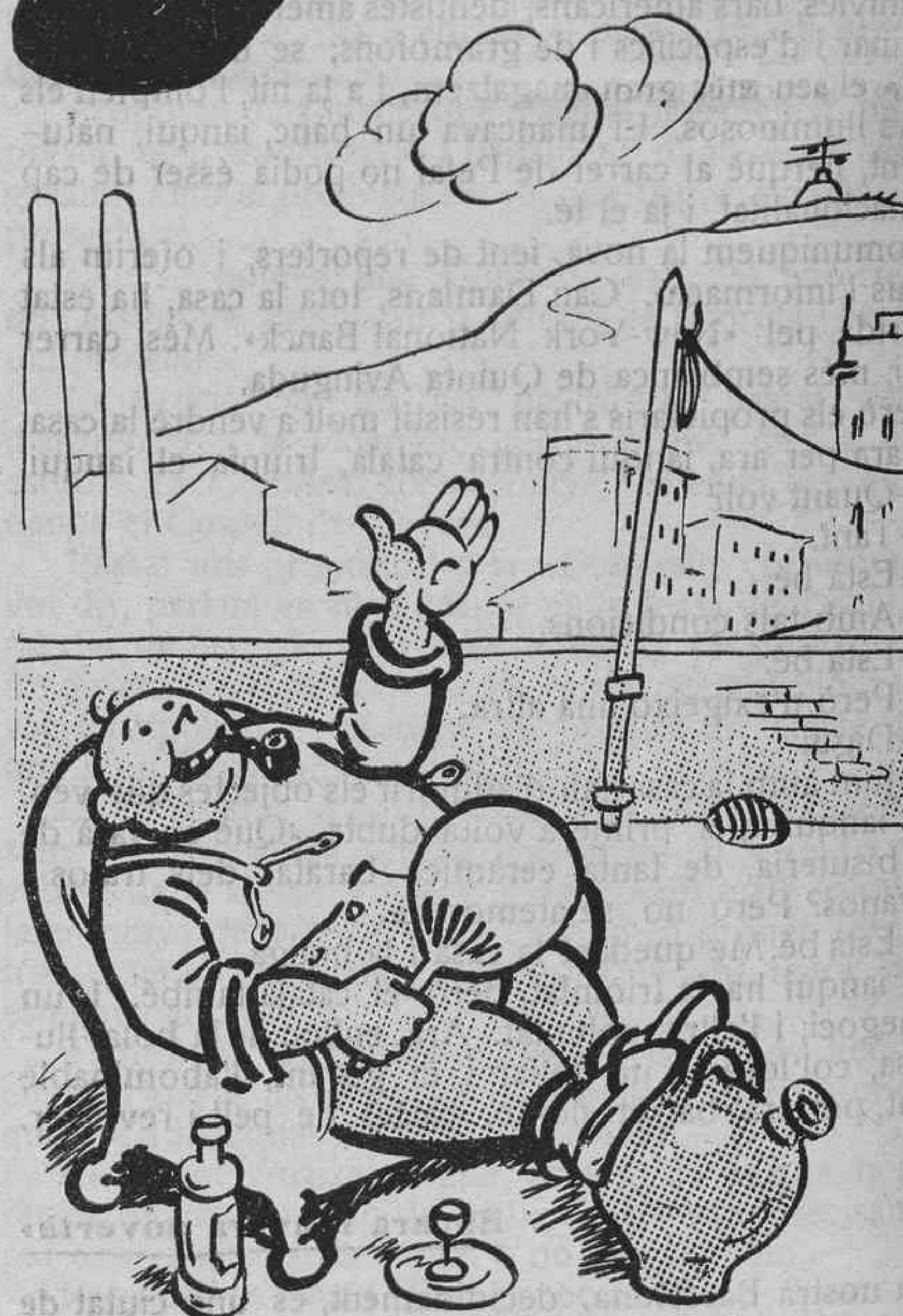
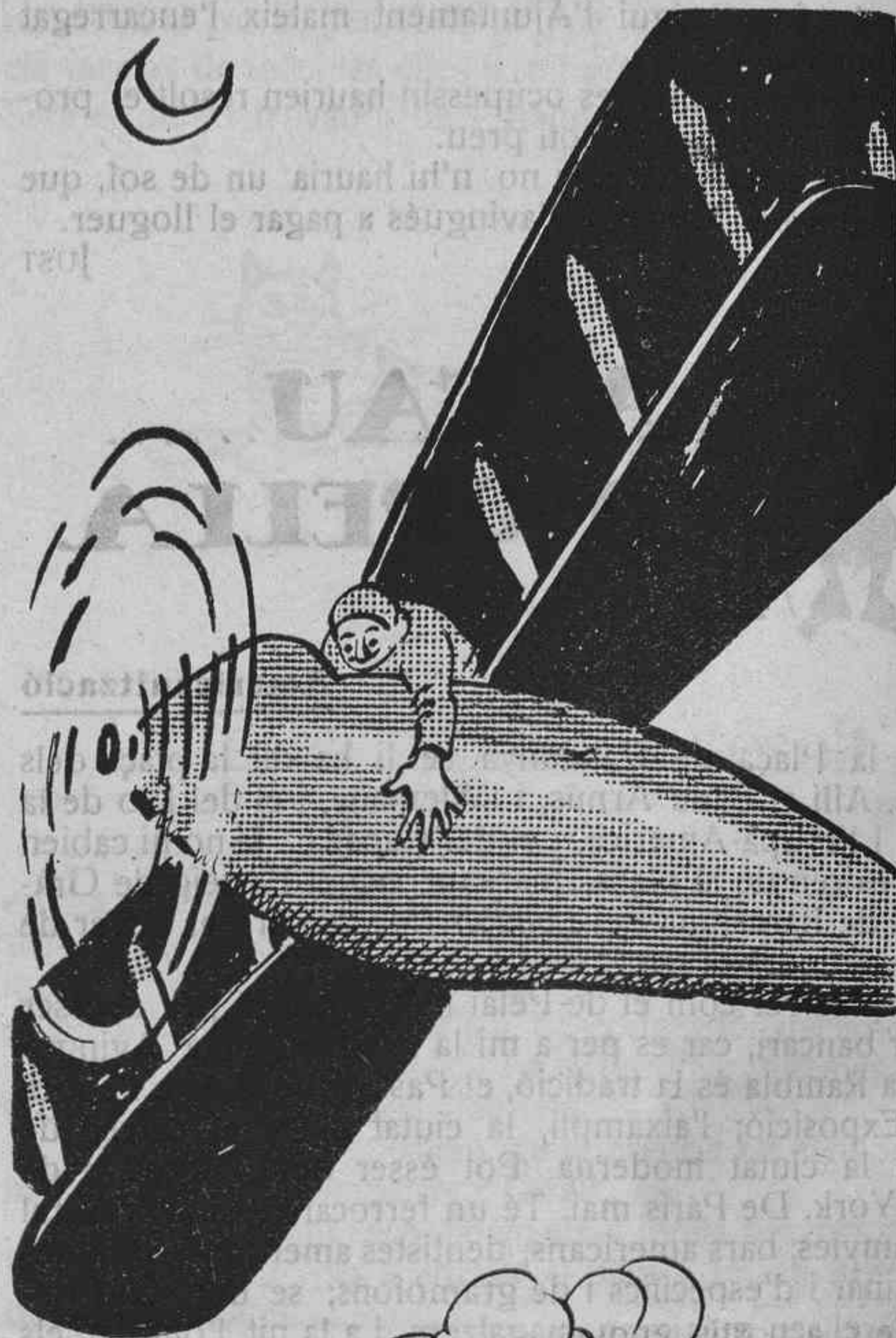
—Que no et trobi feta una xarxona!

—No, mare, no.

—Doncs, ara, escolta. Et pentines, escombres, fas llevar els petits, els hi rentes la cara, els hi dones esmorzar (que és allí damunt els fogons tapat amb un plat), esmorzes tu, envies l'Angeleta, amb la de càl Xico, a collir herba per als conills (que en portin força), tingues cura del nen, posa l'olla al foc, pela patates, tira-les a l'aigua i dona les peles a l'ànec. M'has entès?

—Sí, mare.

—Jo procuraré ésser aquí a migdia, si tardava, dineu; patates, cansalada, tomates, pa, cebes, de tot hi ha a l'aparador; hi ha oli i vi (de vi no en beguis sinó tu i poquet). Vigila el noi. Entès?

EL FUMADOR FUMUT

—Tu, escolta, aviador!... Si m'omples la pipa, et dono un misto.

—Sí, mare.

—Doncs, adéu.

I la dona se'n va a espinyar, a fer munts d'aquelles delícies flairoses que es transformen en turrons de Xixona i en tota mena de laminadures.

La nena ha restat sola. Primerament es pentina amb molta cura. Fa bonic veure-la allisar-se els cabells cap endarrera, i partir-se la clenxa i lligar-se les trenes. Al capdavall de cadascuna hi nua un trosset de galó.

Es una nina negra, llarga, esprimatxada. Té les cames d'isard. No seria pas jo qui voldria atrapar-la si, prenent-me el barret, fugís rient.

Pentinada ja, fa llevar els petits i comença la divertidíssima batalla. L'Angeleta no es vol llevar, En Pauet vol fer tamborelles damunt el llit matrimonial; quan ha posat les espartenyas a la una, l'altre s'ha tret la camisa. Hi ha mitja hora d'aldarull en el carrer tranquil; cadires que es volquen, plantofades, plors i, sobretot, males paraules i renecs, que surten estridents d'aquelles boques innocents.

Bèstia! Burra! Truja! Bony! Tinyeta! Vina aquí! Vés allà! Fomut! Fomuda! Me c...

Déu els perdona, no saben el que es diuen.

No parlem del rentar-se; allò és l'apoteosi. Un dia en què jo m'hi trobava present, se m'acabà la paciència i agafant a En Pauet pels peus el plongí en la portadora: una, dues, tres vegades, com qui suca un melindre.

Amb l'ermorzar ve la calma. Una calma relativa, ja que els dos petits es barallen per una mossada més o menys. S'ha acabat. La Margarida parla:

—Angeleta!

—Què?

—Au!, vés amb l'Antònia de càl Xico a cercar herba.

Que me la portis tendrà!

—Dóna'm una llesca de pa.

—Aquí en tens mitja, farta!

—Si no n'hi ha un mós.

—Au! Jo haig de passar comptes amb la mare.

Parla En Pauet:

—I jo, què faig?

—Vés amb els gossos a la plaça.

—Dóna'm pa.

—Se'l menjaran els teus amics.

—Dóna'm les bales.

—Té.

En Pauet se'n va i resta sola Margarida.

Ha escombrat, porta aigua, el foc crema, els llits són fets, els plats de l'esmorzar rentats. En Pauet s'apedrega amb els escolans a la plaça. L'Angeleta és al bosc, sense temença al llop. La Margarida aleshores treu una cadira baixa, posa un cistell curull de patates a la seva dreta i un gibrell a l'esquerra. S'asseu i, coltell en mà, comença a pelar patates. Les pren terroses del cistell i les deixa al gibrell de color de mantega.

Pela, pela, Margarida,
Mentre la temptació arriba,
I amb la temptació el pecat,
Endevina qui t'ha tocat!

I la temptació es presenta en forma de tres xamoses companyes que la conviden a jugar amb elles una partida de pedretes allà al banc de la plaça.

Cinc ne llenço a l'aire,
Cinc n'haig d'abastar,
Una que s'escapi
Ja ha caigut al mar.

El que cau al mar no torna,
Es com promès que se'n va.

I deixà les patates, pelades i sense pelar, i llençà al cel les seves cinc pedretes amb una gran sort.

Mentrestant sortí l'ànec, el qual vegé les patates i començà a menjar-ne. Primer des del dintell, allargant aquell coll inacabable que tenen les oques i ànecs; després, per a major facilitat, ja des del carrer, i, finalment, de dintre el gibrell.

Una veïna anà a avisar la pobre noia:

—Corre, Margarida! L'ànec se't menja les patates.

Arribà, el féu forà i recomençà la seva feina cantant!

Pela, pela, Margarida,

Has de purgar ton pecat;

Però tu, bèstia maleïda,

Seràs plomat i menjat.

En tornar a casa la seva mare pregunta:

—Has fet això?

—Sí.

—I allò?

—Sí.

—Ha menjat l'ànec?

—Carai! Toqueu-li el pap! Toqueu-li el pap! Bony!

LETTA

Sabates d'altri

UAN la guerra i encara després de la guerra, uns jueus compraven a baix preu els vestits usats, els barrets fora d'us, les sabates que demanaven, bocabadades, mitjes-soles i talons.

Aquí, a casa nostra no hi estàvem avesats an això de que les sabates d'un se les col·loqués un altri, però la guerra és la guerra, i ningú pot

dir d'aquesta aigua no beuré. Les mestresses habituades a regalar els nostres abrics passats per aigua i per pols, els nostres vestits gastats de colzes i de culeres, i les camises esfilagarsades, foren temptades pels jueus que els hi oferien plata per ço que elles no creien que servís més que per a fer caritat. (Caritat, almoïna, aguanteu-me que no puc).

Res, que d'aquell dia el comprador de robes velles tingué una clientela a casa.

I ara ve lo que fa riure. Hom o dona o senyora se pensava que el jueu, comprava als vius. Mai, amb la mà al cor vos ho juro, creguérem que anés a robar als morts.

I aquest era son negoci.

Sabeu com se descobrí?

Un dia entre els dies, un xicot comprà unes sabates baixes enllustrades amb tomàtec verd, les portà a casa se vestí de les festes, se calçà uns mitjons de cupletista i tractà de ficar-se el calçat nou.

Impossible! Què és?

El noi ficà la mà dintre i en treu els ossos.

—Aaaaah!

El lladre de jueu, al emportar-se'n les sabates, arrencà peu i tot...

La bona noia.—Vostès també per aquí?

El bon burgès.—També, també tenim la vida a l'encant, nosaltres.

Història contemporània

*d'un cambrer ruc, d'un amo confiat
i d'un senyor que segons un can-
vista pagava amb bona moneda.*

En ple temps dels noucentistes, quan encara no s'havien pogut entendre els glossaris d'En Xenius i *La Vanguardia* seguia tan negre com sempre, i el bacallà era menja aristocràtica, i les arengades eren venudes amb estutxos forrats de seda, i en la nostra gentil ciutat la passa hi passava moltes vegades, va presentar-se en un restaurant dels més concorreguts de les rambles, un senyor elegantíssim que pel seu aspecte sever, semblava vingut de les illes britàniques, i que un cop assentat davant d'una taula va fer-se servir un suculent àpet a la carta.

—Acabat el seu repertori *gastronòmic* va dir an el cambrer:

—Que em canviarien una lliura?

—Ho preguntaré a l'amo—contestà el cambrer tot atent.

Aquest va anar a trobar a l'amo que era a la cuina moguent un gran escàndol al renta plats i va dir-li:

—Aquell senyor de la taula del recó diu si li acceptaria una lliura.

—Deu ésser una lliura esterlina, oi?

—Se suposa.

—Miri, digui al *groom* que vagi a canviar-la an aquesta casa de canvi del cantó. O sinó, millor serà que hi vagi vostè mateix.

El cambrer anà a trobar el senyor dient-li que sí, que ja li canviarien. Aquest va treure's de la butxaca un paquetet i va entregar-li. El cambrer va sortir.

—En aquell moment sortí l'amo al menjador.

El senyor s'alçà del seient i posant-se l'abric digué:

—No puc esperar el canvi. Que se'l quedi el moço com a propina.

I pujant a un auto que l'esperava al carrer, aquell senyor que semblava un anglès va desaparèixer.

Mentrestant el cambrer deia al que estava a la finestra del canvis de la casa del cantó:

Farà el favor de canviar-me aquesta lliura esterlina.

I el canvista no va veure la lliura esterlina enlloc. Sols vegé que li posaven lligada amb cordó de seda una paperina verda. No va dir res; sols se limità a desfer la paperina i un cop desfeta exclamà:

—Home, deu volguer dir que li canviï una lliura de mongetes, i aquí lo que canviem és moneda.

El cambrer, tot esverat, posant-se les mans al cap, cridà:

—Ens han timat!—I amb poques paraules va posar el canvista al corrent de la jogada.—Perquè ara el senyor deurà haver fugit!

El canvista va respondre que en els temps actuals pagar amb mongetes era pagar car.

Sense volguer escoltar res del valor de les subsistències, el cambrer va sortir corrent de la casa de canvi, entrà desesperat al restaurant i donant una ullada al recó el vegé buït, lo que li feu augmentar més l'astorament; topà tot seguit amb l'amo i cridà tot enrogollat: Ens han estafat!—i encanyonant-se la saliva quedà assentat a una cadira amb els braços penjats lo que feu que es buidés la parerina, escampant les mongetes per terra.

L'amo de primer no sapigué què fer. Si fer-se alçar els cabells de «punta» o demanar explicacions de lo que passava. Però al veure com sortien tantes mongetes d'aquella paperina quedà plantat davant del cambrer fent una ganyota estranya.

P. FERRER LLAURÓ

VOLADURIES

Davant d'un aviador que vola—millor diriem: dessota d'un aviador que vola—un hom se troba tan petit, tan insignificant, tan cursi i tan ridícol, que no arriba a sapiguer ben bé si lo que se sent és enveja dels que dominen el cel o pietat pels que segueixen terrejant.

Ara mateix, aqueixa particularitat sentimental l'havem experimentada amb motiu de les sensacionals evolucions del hidroavió italià tripulat per l'intrèpit Zanetti, un valent pilot que's passeja pels aires fent cabrioles com un artista funambulesc en la pista de un circ. Enveja del que va a dalt i llàstima pels cucs de terra.

Sinó que'l mateix excés de seguretat que mostra el simpàtic aviador que avui és el nostre hoste, la mateixa fermesa en sostenir-se i volar i cabriolar a l'alçària de mil, de dos mil metres han produït en l'ànim del bon barceloní, pres d'astorament fins ara, com una mena de retrocés admiratiu, com un desengany a priori.

—Ara cau!... ara cau!... Ara ha caigut!...—exclamen els nostres badocs, el primer dia, quan el veien, parat el motor, capbuçar-se, i baixar, recte, pesat, com un aucell ferit, fins arran de terrats; o quan, nedant entre dos aires, se deixava portar a la tum-tum, a les tontes, baixant indecís, desgovernat, a la bona de Déu com un paper d'estrassa, emocionador instant en que sembla que allà dalt s'hagi mort el pilot, en que l'aparell fa l'efecte de una nau que hagués perdut el timoner.

Ara, segures de la seguretat de l'intrèpid volador, les multituds criden confiades:

—No cau, no!... No caurà, no tinguis por!...

I qui més qui menys ja pensa que, a no tardar gaire, l'any que ve, d'aquí dos anys, podrà volar tothom que vulgui i a baix preu. I ja es veuen anant a la «Igualdina» del carrer de Sant Pau o a la «Isleña» de la Rambla de Santa Mònica a preguntar:

—Hi ha passatge per l'hidro-avió de Palma?

—A quina hora surt l'espia dimonis per Martorell?

Veritat és que no som encara allà on anem; però, de moment, s'ha guanyat alguna cosa.

Els intrèpids aviadors serveixen, quan menys, per a fer-nos mirar el cel una estoneta. I això és bastant per als barcelonins, obligats sempre a tenir els ulls i el nas arran de les cloaques.

XARAU

**Aquest número de L'ESQUELLA ha estat
censurat per l'autoritat militar**

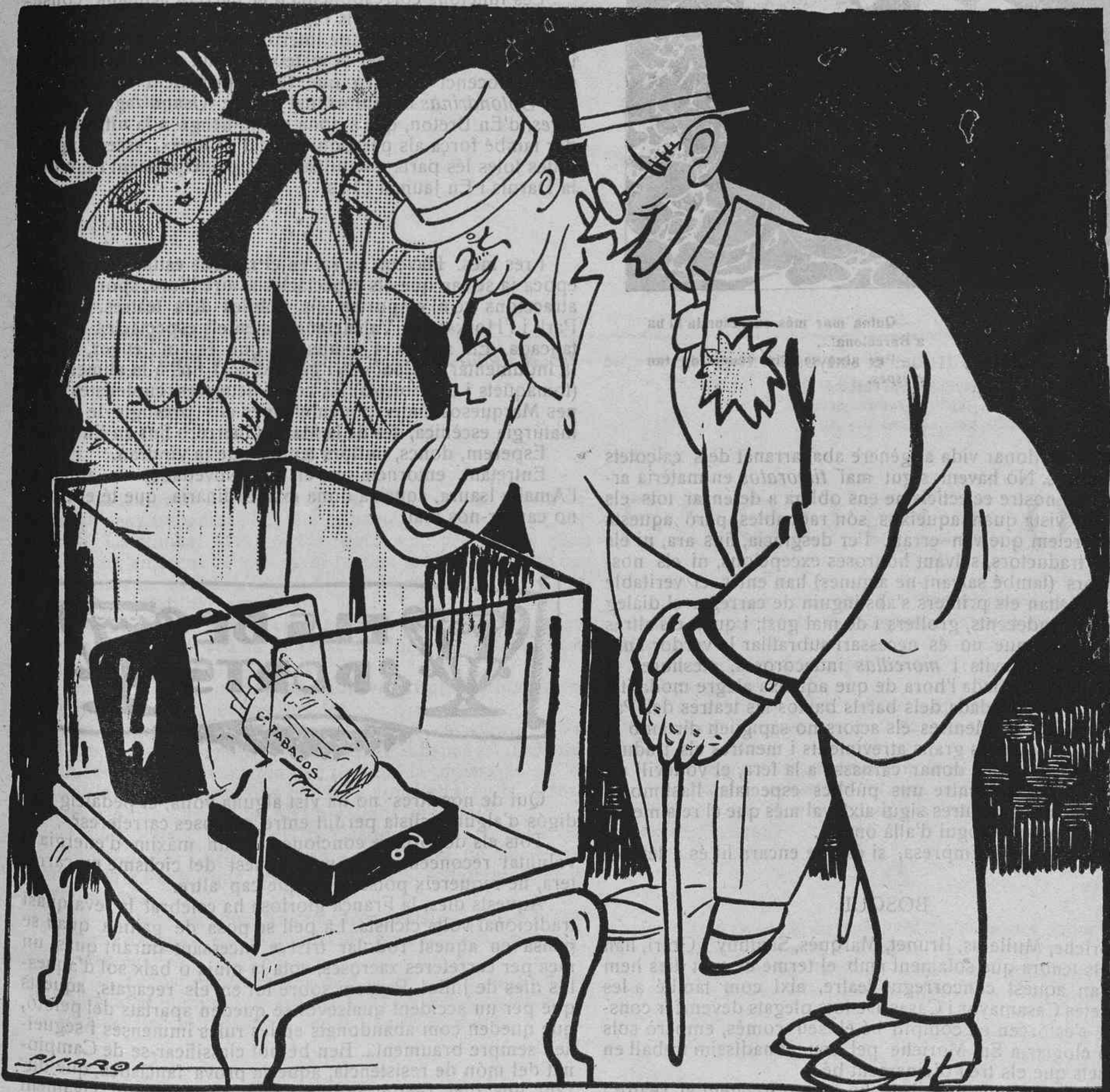
NOVEDADES

Els programes renovats i sempre ben escullits d'aquesta casa, que segueix dedicant-se a les *varietés*, són causa de que cada nit se vegi plena la *plateia*. Els dos números de força continuen essent els mateixos: l'*Helena Cortesina*, la gentil dançaire i la incomparable maquetista *Amalia de Isaura*.

Deien que acabarien aquesta mateixa setmana, però «a la cuenta» a l'Empresa li va tan bé el negoci que ha decidit allargar poc o molt la temporada, anunciant-se per a un dia d'aquests el benefici de la *Isaura*, que deurà constituir un gros aconeixement, la funció de comiat de la *Cortesina* i el pròxim debut de noves atraccions, entre les quals s'hi compten: *Los Ossorio* (notable duetto), les germanes *Manzanares* (dançarines), la *Bella López* i el seu excèntric, i els popularíssims *The Franatos*.

**

I ara que parlem del «Novedades». Se'ns ha dit, i ho confirmen uns cartells-tires plantats per les cantonades, que a primers d'agost debutarà en aquest teatre una companyia de vodevill català. L'Empresa ens perdoni, si ens fem allà on no ens demana, però ho considerem un desacert. «Novedades» és un teatre que té la seva parròquia i no és pas aquesta

LA CRISI DEL TABAC

—Caram, quina joia!...

—Quina mar més encrespada hi ha a Barcelona!...
—Per aixó se n'hi veuen de tan crespes.

lo que ha de donar vida al gènere abagarranat dels calçotets i les camises. No havem sigut mai *timoratos* en matèria artística i el nostre eclecticisme ens obliga a defensar tots els punts de vista quan aqueixos són raonables, però aquesta vegada creiem que van errats. Per desgràcia, fins ara, ni els nostres traductors, salvant honroses excepcions, ni els nostres actors (també salvant-ne algunes) han entès el veritable vodevill. Quan els primers s'abstinguin de carregar el diàleg amb xistos indecents, grollers i de mal gust; i quan els altres compreguin que no és necessari subratllar la verdor amb gestes desvergonyits i *morcillas* indecoroses, aleshores sí que creurem arribada l'hora de que aqueixa alegre modalitat artística, sia traslladada dels barris baixos als teatres del Passeig de Gràcia. Mentre els actors no sàpiguen dir amb la deguda finor els més grans atreviments i mentre els traductors s'empenyin en donar carnassa a la fera, el vodevill no tindrà èxit més que entre uns públics especials, llastimosament especials. I mentre sigui així, val més que el reialme de la porqueria no's mogui d'allà on era.

Pensi-s'hi bé l'Empresa, si és que encara hi és a temps.

BOSQUE

Moriche, Mulleras, Brunet, Marquès, Santhuy i Goiri, han sigut els tenors que solament amb el terme de vuit dies hem sentit an aquest concorregut teatre, així com també a les senyoretas Casamayor i Casas. De tots plegats devem fer constar que s'esforcen en complir bé el seu comès, emperò sols podem elogiar a En Moriche pel seu afinadíssim treball en els falsets que els treu divinament bé.

D'En Mulleras ja no cal dir-ho, que porta gent al Teatre i que fou ovacionat al sortir a l'escena, i que pot dir-se que

salvà *La Gioconda*, tota vegada que les demés parts que el secundaren no feren cap esforç per a entusiasmar «al respectable».

Qui està fent adeptes de debò i cada dia més posat a tò és el baríton senyor Valls distingint-se sobre tot en el pròleg de *I Pagliacci* del que fa una verdadera creació, cosa que així ho devia entendre el públic tota vegada que li tributà una ovació com poques se n'han vist en aquest teatre.

Es parla que la Empresa té tractes amb dos «asos» del «bel canto» i que no trigarem a sentir-los.

Veurem.

GOYA

Aquest teatre, amb tot i ésser dels catalogats en la categoria dels d'hivern, resulta un dels més ventilats i més agradables per la fresca natural que s'hi disfruta.

Entenent-ho així, el públic aficionat a l'òpera l'omplena cada dissabte i cada diumenge tarda i nit.

Les funcions corresponents a la darrera setmana constituïren un gros èxit per als reputats artistes Carme Alfonso, Jaume Elias, i Balaguer que interpretaren admirablement *Cavalleria Rusticana* i per la mateixa Carme Alfonso i el popular Inocenci Navarro que foren justament aplaudits en *Las Golondrinas* del infortunat mestre Usandizaga. *La Dolores*, d'En Breton, que's donà el diumenge a la nit, va agradar també força als parroquians del «Goya», essent aplaudides totes les parts notabilíssimes i principalment En Nolla, la Darnis i En Jaumet Elias.

*
**

I res més. Havem entrat en el rigurós estiu, i en aquesta època ja se sap que els espectacles al aire lliure, sports, toros, atraccions se'n emporten els públics dels teatres. El Turó Park i l'Horxateria Valenciana maten els espectacles a porta tancada. En aqueixos temps en que és tot lleuger, des de la indumentària (alpaques i gabardines) fins a la alimentació (tomàquets i escaroletes) les coses lleugeres, cupletistes i Pepes Marquesos enderroquen els més alts prestigis de la dramàrgia escènica, des de la Maria Guerrero fins an En Rojas.

Esperem, doncs, millors temps, que ja vindran.

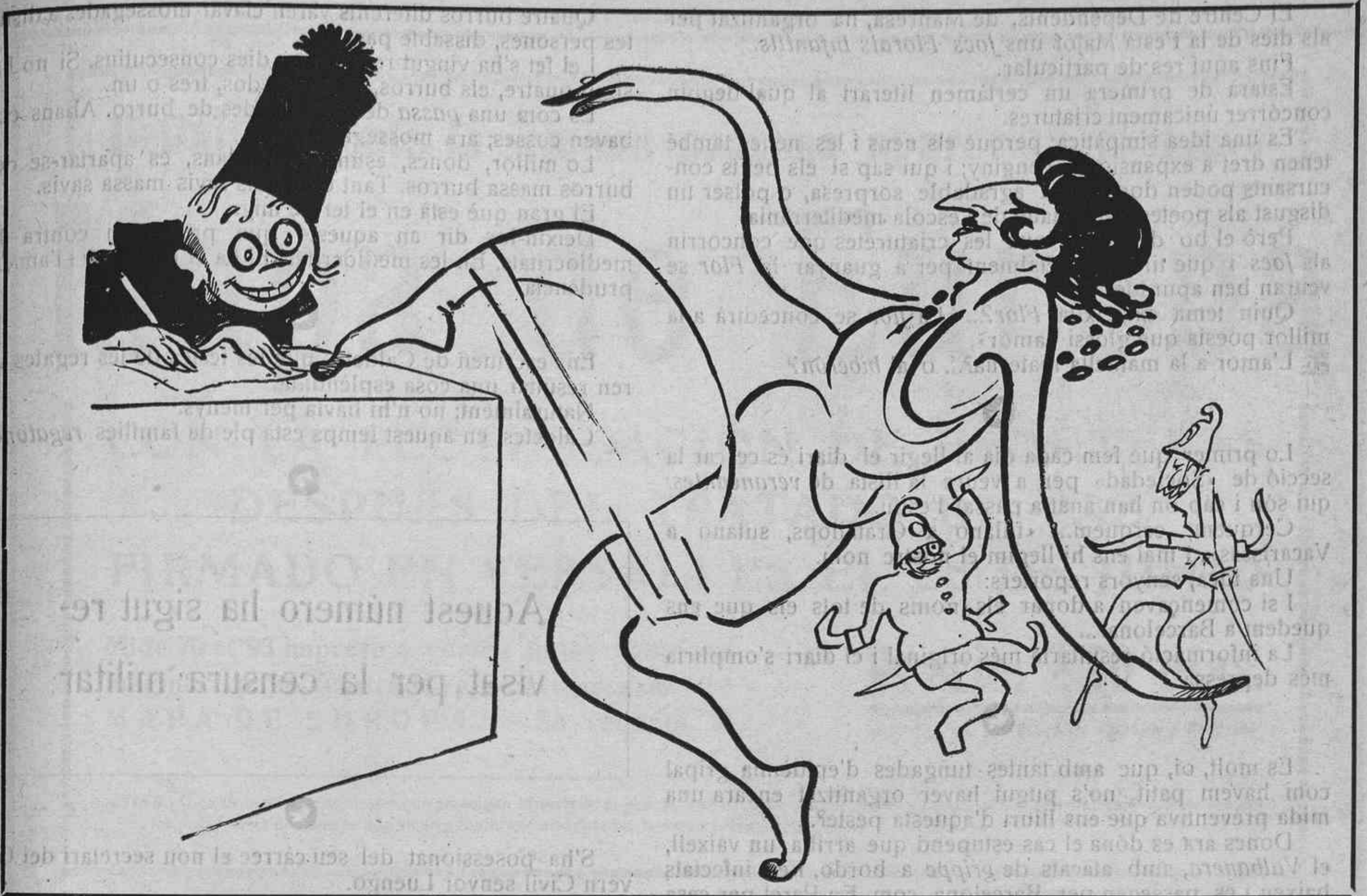
Entretant, entornem-nos-en al «Novedades» a aplaudir l'Amalia Isaura, aqueixa dona extraordinària que té el dò de no cansar-nos mai.

Qui de nosaltres no ha vist alguna volta, el pedaleig fatigós d'algun ciclista perdut entre polsoses carreteres?

Tots els sports se conclouen en un màxim d'energia i voluntat reconcentrades; més aquest del ciclisme en carretera, ne requereix potser més que cap altre.

Aquests dies, la França gloriosa ha celebrat la seva quasi tradicional volta ciclista. La pell se posa de gallina quan se pensa en aquest rodolar trist e incessant durant quasi un mes per carreteres xacroses, sota la pluja o baix sol d'aquests dies de Juliol. Pensem sobre tot en els reçagats, aquests que per un accident qualsevol se queden apartats del pelotó, que queden com abandonats en les rutes immenses i segueixen sempre braument... Ben bé pot classificar-se de Campionat del món de resistència, aquesta prova fantàstica, que durant uns dies remou pobles i poblets, mantenint vivament interessat a tot el país.

EL PROCÉS DE LA TÓRTOLA

—Absolta i sense costes; pot retirar-se.
—S'ha acabat la vista?
—No, senyora. La vista continua.

Aquí també hi hagué una època en que creiem estava definitivament assegurat l'èxit del ciclisme. Se feren també voltes de Catalunya, incompletes, però que reflexaven quan menys un ambient de vida; avui podem donar això com una cosa passada, antiga. L'ús del bicicle queda reservat a algun jove o a l'utilitat menestral.

També això ha passat com tantes altres coses; som inconstants i el deport s'ha de ressentir forçosament d'aquesta mena de fer nostra.

En mig de la mansuetut sportiva pròpia del temps, dues agradables notes registrades.

En primer lloc la soperba victòria del «Marítim», a San Sebastià, que s'ha endut el Campionat d'Espanya. Des de'l moment que la prova tenia lloc fora de la nostra terra, tot el seu interès per nosaltres quedava concentrat en la victòria d'una tripulació catalana. Així ha estat i que duri.

L'altra notícia, llegida en un rotatiu francès, és la participació del nostre Cuadrada en una gran prova de natació organitzada a París i que revestirà tots els aconeximents de internacional.

Es de suposar que hi concorrerà baix el patrocini del Club «Barcelona», entitat admirable per l'activitat que sempre desplega.

El 24 d'agost pot ésser una data en els anys sportius de Catalunya; al menys, que així ho procuri En Cuadrada per la seva satisfacció personal i per la de tots nosaltres.

STOP

ESQUELLOTS

Encara estan estudiant a veure el que procedeix fer-se contra els augments de lloguers, els senyors de l'Unión Gremial.

Volen sapiguer-ho lo que cal fer?

Paga que és gatal...

Vostès rai, que s'ho cobraran augmentant els queviures, els mobles, els gèneres de tota mena que expenen en les botigues.

Els pobres consumidors són de plànyer!...

Els pobres consumidors que reben d'un costat i d'un altre, i són les víctimes propiciatòries de el propietari i de l'Unión Gremial.

En atenta visita de compliment els aviadors italians anaren l'altre dia a la Casa de la Ciutat.

Foren rebuts per la plana major dels caps-pares idilicis, els quals donaren als valents «papellones» la més coral de les benvingudes.

Se diu que, uns quants regidors que tots coneixem, se oferiren als intrèpids voladors per a acompanyar-los en una aixecada.

Es clar... A falta de bombal...

El Centre de Dependents, de Manresa, ha organitzat per als dies de la Festa Major uns *Jocs Florals Infantils*.

Fins aquí res de particular.

Estarà de primera un certàmen literari al qual deguin concórrer únicament criatures.

Es una idea simpàtica; perquè els nens i les nenes també tenen dret a expansionar l'enginy; i qui sap si els petits concursants poden donar una agradable sorpresa, o potser un disgust als poetes parnasians de l'escola mediterrània.

Però el bo del cas és que les criaturetes que concorrin als *Jocs* i que tirin especialment per a guanyar la *Flor* se veuran ben apurades.

Quin tema exigeix la *Flor*?... «La flor se concedirà a la millor poesia que glossi l'amor».

☛ L'amor a la mamella materna?... o al biberón?

Lo primer que fem cada dia al llegir el diari és cercar la secció de «Sociedad» per a veure la llista de *veraneantes*: qui són i cap on han anat a passar l'estiu.

Cerquem, cerquem... «fulano a Gratallops, sutano a Vacarissas», i mai ens hi llegim el nostre nom.

Una idea, senyors reporters:

I si començaven a donar els noms de tots els que ens quedem a Barcelona?...

La informació resultaria més original i el diari s'ompliria més depressa.

Es molt, oi, que amb tantes tungades d'epidèmia gripal com havem patit, no's pugui haver organitzat encara una mida preventiva que ens lliuri d'aquesta peste?...

Doncs ara es dóna el cas estupend que arriba un vaixell, el *Valbanera*, amb atacats de *grippe* a bordo, i els infectats baixen i es passegen per Barcelona com En Peret per casa seva.

Al menys haguessin anat a atracar als banys de la Barceloneta... que se els haurien endut mar endins!...

Ara era l'hora de fer això amb aquests, de viu en viu!...

Encara no som allà on anem.

Mentre el simpàtic aviador italià feia les seves temeràries evolucions, l'altre dia a la tarda, el campanar de la nostra Seu era ple de capellans mirant amb l'ullera.

Es que s'hi comencen a ensajar, tot prenent vistes.

Perquè no trigarem a veure el clero enfilant-se dalt d'aquests ocellots.

I serà bonic presenciar com el senyor bisbe, acompanyat d'uns quants canonges, beneeix el pla de Barcelona des d'un aparell volador d'aquests moderns.

S'ha obert una subscripció pública per a recaudar cabals a l'objecte de aixecar una estàtua a l'infortunat mestre Granados.

Aplaudim l'idea i ho trobem molt ben pensat, perquè la bona memòria de l'artista s'ho mereix.

I creiem que aquest monument sí que arribarà a una pròxima realització. El podem veure llest més aviat que el d'En Verdguer i el d'En Pi i Margall.

Perquè allà on no arribi el poble barceloní, hi podran arribar els fills, destinant-hi una petita part de l'indemnització alemanya.

Els guàrdies municipals han estrenat el trajo d'estiu.

Resulten molt elegantets.

La roba és de color kaki.

Però no s'espantin que aviat serà de color kaka.

Quatre burros diferents varen clavar mossegades a distintes persones, dissabte passat.

I el fet s'ha vingut repetint en dies consecutius. Si no han sigut quatre, els burros, han estat dos, tres o un.

Es com una *passa* de mossegades de burro. Abans etzibaven cosses; ara mosseguen.

Lo millor, doncs, estimats ciutadans, és apartar-se dels burros massa burros. Tant com dels savis massa savis.

El gran què està en el terme mig.

Deixin-los dir an aquests que prediquen contra les mediocritats. En les mediocritats hi ha el bon seny i l'amable prudència.

☛ Ens escriuen de Caldetes que les festes de les regates varen resultar una cosa esplèndida.

Naturalment; no n'hi havia per menys.

Caldetes, en aquest temps està ple de famílies *regatones*.

Aquest número ha sigut revisat per la censura militar

S'ha posessionat del seu càrrec el nou secretari del Govern Civil senyor Luengo.

Al acomiatar-se dels periodistes, el primer dia, tingué paraules de alta consideració.

—«Adiós!»—els va dir.

I un deixeble d'En Moraguetes va respondre:

—«Adiós!... hasta *Luengo!*»

Amb motiu de un nou arbitri municipal, que grava notablement tota mena d'esperits, el vi comú sofrirà des de primers d'agost un augment de deu cèntims per litre.

—Això rai, beurem aigua mineral—diuen els aiguaders.

—Però l'aigua mineral també s'ha apujat aqueixos dies...

—Doncs... beurem... veurem lo que tenim que beure. I sinó ara rai, que les dones van curtes!... ens acontentarem amb *veure* pantorrilles.

Els de la brigada que's dedica a recollir captaires va detenir l'altre dia a tota una família de *desvalguts* de «doublé». El pare feia veure que era céc, la mare fingia accidents, els nois feien el coix i el manco.

Diu que foren duts al jutjat.

Mal fet, homes. Els haurien de portar al «Romea».

Bons comedians així, no'n crien totes les dides.

Un fulano festeja—des del terrat de casa seva—a una veïna molt xistosa, admiradora d'En Muñoz Seca.

Li juro: estic mort, allò que's diu mort per vostè... No s'ho creu?

—Sí senyor; no l'haig de creure mort; si el veig en-terrat?

Antoni López, editor — Rambla del Mítg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8

BARCELONA

Definitivamente la semana próxima aparecerá el nuevo

Mapa de Europa

CON LA RECTIFICACIÓN DE FRONTERAS
 DESPUÉS DEL TRATADO DE PAZ
 FIRMADO EN VERSALLES EL 28 DE JUNIO

Mide 70 × 93 impreso a cuatro tintas sobre un magnífico papel fabricado exprofeso para nuestro MAPA DE EUROPA. — Se venderá al

Precio: 2'50 ptas.

en todas las librerías de España y América.

AVISO.—Los señores corresponsales que no tengan formulado el pedido, que lo hagan a correo seguido, pues podría darse el caso que se agotara a las pocas horas de ponerse a la venta y tuvieran que aguardar la nueva edición.

PERE COROMINAS

LES GRÀCIES DE L'EMPORDÀ

Preu: UNA LLIURA CATALANA

(Pessetes 2'65)

N. LENÍN y G. ZINOWIEFF

EL SOCIALISMO Y LA GUERRA

Un tomo en 8.º

Ptas. 1'50

Restauración quirúrgica de narices

por el Dr. Juliano Bourget

Un tomo con láminas . . . . . Pesetas 3

contrahechas sin cicatriz

Seneca. — LIBRO DE ORO	Tela ptas. 1'50, piel ptas. 2
G. Martínez Sierra. — CALENDARIO ESPIRITUAL	» » 1'50, » » 2
» » VIAJE SENTIMENTAL	» » 1'50, » » 2
» » HORAS DE SOL	» » 1'50, » » 2
A. Daudet. — EL HERMANO.	» » 1,50, » » 2
Pedro A. de Alarcon. — EL CARBONERO ALCALDE	» » 1'50, » » 2
Eduardo Marquina. — BREVIARIO DE UN AÑO	» » 1'50, » » 2
Dickens. — CUENTO DE VACACIONES	» » 1'50, » » 2
A. Hoyos y Vinent. — Meditaciones	» » 1'50, » » 2
M. Linares Rivas. — PORQUE SÍ.	» » 1'50, » » 2
Ricardo de León. — GOZOS DEL DOLOR Y DEL AMOR	» » 1'50, » » 2

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios, si no's remet, además, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

TABAQUERIES

—Mentres n'hi hagin de contrabando fumarà puros mossèn Fernando.

—Dame el real para la paquetilla.
—Si no et fumes el dit!... No veus que no en venen!

— Qualsevol se'n va a cercar or a Patagònia, havent-li burilles per la Rambla.

— No hi ha tabaco?.. Aixó rai, me'l pintaré.

—Mala reira de bet, el dia que jo no fumi, tu no menjaràs.

—Ganga, noi!... A cà l'herbolari encara venen cigarros de regalèsia.